

Ευρωπαϊκή μεταρρύθμιση στην επαγγελματική εκπαίδευση: Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων

του **ΑΛΚΙΒΙΑΔΗ ΑΓΓΕΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**
Συνεργάτη ΕΕΤ

Το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων (European Qualifications Framework – EQF) είναι ένα σύστημα που στηρίζεται στα μαθησιακά αποτελέσματα. Δηλαδή δεν λαμβάνει υπόψη το αν κάποιος διαθέτει πανεπιστημιακούς ή επαγγελματικούς τίτλους, ούτε καν την προέλευσή τους. Σχεδιασμένο για να εξυπηρετεί τις ανάγκες της αγοράς, κατατάσσει τα προσόντα με βάση το τι γνωρίζει και τι μπορεί να κάνει κάποιος (γνώσεις - ικανότητες - δεξιότητες). Άρα πρόκειται για ένα σύστημα που εξομοιώνει την πανεπιστημιακή και την επαγγελματική εκπαίδευση. Το πλαίσιο αυτό θα συνδέει τα εθνικά συστήματα με ένα κοινό ευρωπαϊκό σύστημα αναφοράς. Στόχος είναι να διευκολυνθεί η σύγκριση των εθνικών προσόντων σε όλη την Ευρώπη. Για παράδειγμα, ένας γερμανός εργοδότης θα έχει τη δυνατότητα να κατανοήσει ευκολότερα τα προσόντα ενός Έλληνα υποψηφίου για πρόσληψη και να εκτιμήσει αν αυτός είναι κατάλληλος για συγκεκριμένη θέση εργασίας.

Στην επίσημη παρουσίαση της σχετικής Σύστασης, στις 26 Νοεμβρίου, ο Επίτροπος Εκπαίδευσης Γιαν Φίγκελ δήλωσε: «Αυτό αγγίζει την καρδιά των στόχων της ΕΕ: κινητικότητα, συνεργασία μεταξύ των χωρών, αύξηση της ευημερίας και στήριξη των πολιτών να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους μέσω της μάθησης».

Το EQF είναι το πρώτο ευρωπαϊκό πλαίσιο που σκοπεύει να καλύψει όλο το φάσμα των γνώσεων και ικανοτήτων που προέρχονται είτε από ανώτατη εκπαίδευση, είτε επαγγελματική κατάρτιση είτε ακόμα και από γενική παιδεία. Οι 27 χώρες της ΕΕ θα πρέπει να συνδέσουν τα εθνικά τους συστήματα με το Πλαίσιο Προσόντων μέχρι το 2010 ώστε, μέχρι το 2012, για κάθε νέο επαγγελματικό προσόν στην ΕΕ να υπάρχει απόλυτη αντιστοίχιση με το EQF.

Τα πρώτα βήματα για τη δημιουργία “competence-based” πλαισίου ξεκίνησαν το 2004, τότε που μόνο η Γαλλία, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο διέθεταν εθνικά συστήματα επαγγελματικών προσόντων, ενώ πλέον οι περισσότερες χώρες της ΕΕ βρίσκονται στο στάδιο ανάπτυξης αντίστοιχου συστήματος. Το EQF προστίθεται σε ήδη υπάρχουσες πρωτοβουλίες της ΕΕ (Europass, Ploteus), που αποσκοπούν στην αμοιβαία αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων και ενθαρρύνουν όποιον επιθυμεί να εργαστεί και να σπουδάσει και σε οποιαδήποτε χώρα της ΕΕ εκτός από τη χώρα καταγωγής του.

Η κατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα

Οι χώρες που ήδη εφαρμόζουν εθνικό πλαίσιο προσόντων είναι η Ιρλανδία, η Γαλλία, η Μάλτα και το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία, Σκωτία και Ουαλία).

Επίσημη δέσμευση για την ανάπτυξή του έχουν εκφράσει η Αυστρία, το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Κροατία, η Τσεχία, η Γερμανία, η Ουγγαρία, η Ιταλία, η Λετονία, η Πορτογαλία, η Σλοβενία και η Τουρκία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Γερμανία, που προβαίνει σε ριζική μεταρρύθμιση του συστήματος της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Το κύριο σημείο της μεταρρύθμισης είναι ότι μέρος της κατάρτισης μπορεί να γίνεται σε χώρα του εξωτερικού, για διάστημα μέχρι και 9 μήνες, ενώ η διεξαγωγή των τελικών εξετάσεων θα γίνεται τόσο στη Γερμανία όσο και στη δεύτερη χώρα όπου πραγματοποιήθηκε η κατάρτιση.

Στις χώρες που έχουν ξεκινήσει να εργάζονται για την ανάπτυξη εθνικού πλαισίου προσόντων ανήκουν η Κροατία, η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, η Τουρκία, η Αλβανία, η Βοσνία και Ερζεγοβίνη, το Κόσσοβο, το Μαυροβούνιο και η Σερβία. Διεργασίες για το συγκεκριμένο ζήτημα έχουν ξεκινήσει, χωρίς ωστόσο να έχουν δεσμευτεί ότι θα εφαρμόσουν εθνικό πλαίσιο προσόντων, η Δανία, η Εσθονία, η Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, οι Κάτω Χώρες, η Νορβηγία, η Πολωνία, η Ρουμανία και η Σουηδία.

Εφαρμογή του EQF στο χρηματοπιστωτικό κλάδο: η συμβολή της ΕΕΤ

Η Ελληνική Ένωση Τραπεζών, ως μέλος του EBTN (European Banking & Financial Services Training Association) και σε συνεργασία με την FSFM (Frankfurt School of Finance and Management), το CFPB (Centre de Formation de la Profession Bancaire) και άλλα ευρωπαϊκά ινστιτούτα τραπεζικής εκπαίδευσης, συμμετέχει στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα €QUALIFIZE (European Qualification Assurance League In Financial Services).

Το Πρόγραμμα στοχεύει στην εφαρμογή του EQF στην επαγγελματική εκπαίδευση του χρηματοπιστωτικού τομέα και στη διασφάλιση ότι οι βαθμίδες που προβλέπονται στο EQF θα αντιστοιχούν στα εθνικά συστήματα σε όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα του Προγράμματος είναι: 1) η δημιουργία της κατάλληλης μεθοδολογίας ούτως ώστε εκ διαμέτρου αντίθετα εκπαιδευτικά συστήματα να είναι δυνατό να υπαχθούν στις 8 βαθμίδες του EQF, 2) η συσχέτιση των Εθνικών Πλαισίων Προσόντων (National Qualifications Frameworks) με τις βαθμίδες του EQF, 3) η ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών, 4) η δημιουργία συστήματος για την παρακολούθηση της διαδικασίας, και 5) η δημιουργία Συμβουλίου (League) που θα προωθήσει την υλοποίηση της αμοιβαίας αναγνώρισης επαγγελματικών προσόντων.

Το Πρόγραμμα χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στα πλαίσια του Προγράμματος της Διά Βίου Μάθησης (Life Long Learning Programme 2007-2013) και υποστηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία (ΕΤΟ).

Επίπεδα του EQF

Τα επίπεδα του EQF είναι τα ακόλουθα:

1. Πρωτοβάθμια εκπαίδευση
2. Χαμηλότερη δευτεροβάθμια ή υποχρεωτική εκπαίδευση
3. Μετα-δευτεροβάθμια εκπαίδευση
4. Επαγγελματική κατάρτιση που οδηγεί σε εξειδίκευση του εργαζομένου (qualified worker status)
5. Επαγγελματική κατάρτιση που οδηγεί σε υψηλή εξειδίκευση (expert status)
6. Τριτοβάθμια εκπαίδευση: πρώτος βαθμός
7. Τριτοβάθμια εκπαίδευση: μεταπτυχιακό
8. Τριτοβάθμια εκπαίδευση: διδακτορικό

Η λογική της δομής του εκπαιδευτικού συστήματος δεν προσαρμόζεται εύκολα στη λογική της ιεραρχίας των προσόντων. Για παράδειγμα, τα μαθησιακά αποτελέσματα που προκύπτουν από ταχύρρυθμα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και προγράμματα ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης δεν αντιστοιχίζονται εύκολα στα επίπεδα της δομής του εκπαιδευτικού συστήματος. Υπάρχουν εθνικά συστήματα προσόντων, τα οποία ονομάζονται ολοκληρωμένα ή περιεκτικά, ακριβώς επειδή ενσωματώνουν τα προσόντα, από όπου κι αν προέρχονται. Τα εθνικά πλαίσια προσόντων είναι σημαντικό να έχουν αναφορά και να αντιστοιχίζονται με:

- Το Διεθνές Σύστημα Ταξινόμησης Εκπαίδευσης (ISCED 97)
- Το Διεθνές Σύστημα Ταξινόμησης Επαγγελμάτων (ISCO)
- Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (EQF)
- Το Πλαίσιο Προσόντων για την Ευρωπαϊκή Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (Framework of Qualifications for the European Higher Education Area-FQHEA)

Αναγκαία μεταρρύθμιση για την επαγγελματική εκπαίδευση

Υπάρχει πληθώρα επιστημονικών άρθρων που εξηγούν τους λόγους για τους οποίους είναι αναγκαία η μεταρρύθμιση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Το φλέγον ζήτημα φαίνεται να είναι η ανάγκη σύνδεσης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με την αγορά εργασίας, ώστε να προκύψουν τα καλύτερα οικονομικά αποτελέσματα που θα ωφελίσουν τις επιχειρήσεις, τους πολίτες και τις χώρες. Ένα άλλο ουσιαστικό θέμα είναι η εξεύρεση τρόπων με τους οποίους η εκπαίδευση και η κατάρτιση θα μπορέσουν να υποστηρίξουν καλύτερα τους στόχους της κοινωνικής πολιτικής που αναμένεται να οδηγήσει σε μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή. Η αναθεώρηση της στρατηγικής της Λισσαβόνας επιβεβαίωσε την κε-

ντρική θέση που κατέχουν η εκπαίδευση και η κατάρτιση στην ημερήσια διάταξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την ανάπτυξη.

Τα κράτη-μέλη καλούνται να επεκτείνουν και να βελτιώσουν την επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό και να προσαρμόσουν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, ως απάντηση στην ανάγκη ανάπτυξης νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων.

Η επαγγελματική εκπαίδευση και η κατάρτιση:

- θεωρούνται καθοριστικός παράγοντας στη δυνατότητα κάθε χώρας να διεκδικεί την καινοτομία, την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη
- αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της κοινωνικής ταυτότητας της Ευρώπης
- υποστηρίζουν μια μοναδική ευκαιρία να ενισχυθεί η αλληλεγγύη, οι ίσες ευκαιρίες και η κοινωνική συμμετοχή
- συμβάλλουν στο να παραχθούν θετικά αποτελέσματα για την αναβάθμιση των συστημάτων υγείας, των συστημάτων πάταξης της εγκληματικότητας και των συστημάτων προστασίας του περιβάλλοντος, για την ενίσχυση του εκδημοκρατισμού και γενικότερα για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής.

Εν κατακλείδι, η διαφάνεια στα συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης αποτελεί προϋπόθεση για τη συγκρισιμότητα των επαγγελματικών προσόντων στην Ευρώπη. Η «πραγμάτωση της ευρωπαϊκής περιοχής διά βίου μάθησης», σύμφωνα με σχετική Ανακοίνωση της ΕΕ, εξαρτάται από το εύρος της προσπάθειας όλων των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στόχος είναι να δοθεί η δυνατότητα σε όλους τους ευρωπαίους πολίτες να αναπτύξουν τις επαγγελματικές τους δεξιότητες. Και θεωρείται σκόπιμο από πολλούς να υπάρξει αξιολόγηση για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση σε ενιαίο ευρωπαϊκό επίπεδο, ίσως με τη δημιουργία ενός πανευρωπαϊκού φορέα που θα αναλάβει το έργο αυτό, τουλάχιστον για τα επαγγέλματα που ανήκουν στον ευρύτερο χρηματοπιστωτικό χώρο.

Πηγές

Πρόταση Σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση θεσμικού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων για τη διά βίου μάθηση, COM (2006) 497

Η επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη διά βίου μάθηση είναι:

http://ec.europa.eu/news/culture/071126_1_el.htm

Άρθρο της Ιωάννας Δέδε, Προϊσταμένης του Τμήματος Πιστοποίησης Στελεχών Σ.Υ.Υ. & Μητρώου Αξιολογητών-Εμπειρογνομώνων του Ε.ΚΕ.Π.ΙΣ, στο «Καταρτίζεин», ΕΚΕΠΙΣ, Τεύχος 15, Απρίλιος-Ιούνιος 2007